श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीरामदेशिकाचार्य विरचिता

॥ तिरुप्पावैपद्यानां संस्कृतश्लोकाः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ तिरुप्पावैपद्यानां संस्कृतश्लोकाः ॥

अवतारिका

वैकुण्ठे रमया साकं कदाचिज्जगतीपतिः।
संसारसागरे मग्नान् जनान् स्मृत्वा व्यचिन्तयत्॥ 1 ॥

अहो मोहवशादेते सागरान्तर्निमज्जिताः।
यया कयाऽपि विधयाप्युद्धरिष्यामि तान् ध्रुवम्॥ 2 ॥

एवं सञ्चिन्त्य भगवान् वैष्णवाग्रेसरान् बहून्।
ससर्ज नौसमानांस्तान् आल्वार् -शब्दाभिधान् गुरून्॥ 3 ॥

एतेष्वन्यतमः सत्त्वशीलाद्यैस्समलङ्कृतः।
विष्णुचित्ताभिधो विष्णुकुलदीप इवोत्थितः॥ 4 ॥

आसीद्भगवतो धन्विपुरेशस्य पदाम्बुजे।
कुर्वन् हि तुलसीपत्रमञ्जर्याद्यैः समर्चनाम्॥ 5 ॥

तुलसीभूमिखननवेळायां पेटिकागता।
एकदा बालिका लब्धा विष्णुभक्तशिखामणेः॥ 6 ॥

दिने दिने स्वच्छपक्षकलेव शशिनः शुभा।
ववृधे यौवनं चापि तस्याः प्रादुरभूद्वयः॥ 7 ॥

सर्वदा भगवन्तं तं रङ्गनाथाह्वयं प्रभुम्।
स्वस्य भर्तारमाचिन्त्य तद्व्यग्रा समभूत्सदा॥ 8 ॥

अनावृष्टिरभूद् वृन्दावने कृष्णापचारतः।
पूर्वमेतत् समालोच्य कर्तुं कात्यायनीव्रतम्॥ **9**॥

ऐहन्त हन्त ता गोप्यः साध्यं त्रिंशद्दिनैः शुभम्।
प्रार्थयन्ते स्म तं कृष्णं व्रतोपकरणं प्रति॥ **10**॥

अङ्गीकृत्य तदीयां तां प्रार्थनां सफलां व्यधात्।
कृष्णः कमलपत्राक्षो भक्तानामभयप्रदः॥ **11**॥

ततस्ताः सङ्गताः स्वासु नियमं पर्यकल्पयन्।
या पूर्वं प्रातरुत्तिष्ठेत् प्रबोधयतु सापराः॥ **12**॥

इत्थं विधाय नियमं तथैव प्रातरुत्थिताः।
यमुनायां सुखं स्नात्वा चक्रिरे व्रतमुत्तमम्॥ **13**॥

पूर्णिमायां मार्गशीर्षमासि पुण्यदिने शुभे।
आख्यायिकामिमां कृत्स्नां स्मरन्ती मनसा सती॥ **14**॥

गोपिकाभिः कृतं सर्वं कार्यजातं त्वमन्यत।
स्वेनैव क्रियमाणं सा गोदा सर्वाङ्गसुन्दरी॥ **15**॥

मत्वा तथैव सा गोदा प्रोवाचेमां कथां स्मृताम्।
त्रिंशता रसपूर्णाभिः दिव्यैर्द्रमिडसूक्तिभिः॥ **16**॥

तिरुप्पावै - श्लोकाः

या स्वयं भट्टनाथस्य सीतेव मिथिलेशितुः।
लब्ध्वाऽभिवर्धिता चैव तां गोदां स्मर हे मनः॥

मासोऽयं मार्गशीर्षो दिनमपि सुदिनं चन्द्रसम्पूरितत्वात्
तस्मादुत्थाय गोप्यः शुभतरवपुषः स्नातुकामाः प्रयात।

यः सर्वान् शत्रुवर्गान् तृणमिव मनुते तस्य गोपस्य पुत्रः
    कृष्णः पद्मायताक्षो दिशति च करणान्यस्मदभ्यर्थितानि ॥ 1 ॥

हे भूलोकमवाप्य नः शृणुत सद्गोप्यो लसन्त्यो भृशं
    वाक्यं मङ्गलदायकं व्रतपरं तत्रोपयुक्तान् विधीन्।
नास्माभिर्विमुखीभिरर्थिनिवहे भाव्यं प्रसूनाञ्जने
    धार्ये नैव कुपुस्तकादिपठनं त्याज्यं ह्यकृत्यं तथा ॥ 2 ॥

पादाक्रान्तसमस्तलोकविभवं स्तुत्वा प्रभुं श्रीधरं
    स्नानं चेत् क्रियते व्रताय सकलो लोको विबाधो भृशम्।
गावोऽभीष्टपयःप्रदाः किल मही सस्यैः समृद्धा भवेत्
    देवो वर्षति मासि मासि च जनाः नित्यश्रियं प्राप्नुयुः ॥ 3 ॥

हे पर्जन्य समुद्रमेत्य सलिलं पीत्वा समृद्धं ततो
    भूत्वा नीलतनुर्यथादिपुरुषः श्रीचक्रपाणेः करे।
शङ्खध्मानसमानगर्जनयुतस्त्वं वर्ष वारां चयं
    स्नात्वा तत्र समाप्य सुव्रतमिदं तुष्टा भवामो वयम् ॥ 4 ॥

यं मायाविनमामनन्ति विबुधाः यं माथुरं जानते
    यं प्राहुर्यमुनाविहारकुशलं दामोदरं केशवम्।
तं देवं मनसा स्मरेम वचसा सङ्कीर्तयामो यदि
    ह्यग्नौ तूलमिवाखिलं कृतमघं नश्येद्भविष्यच्च नः ॥ 5 ॥

बाले त्वं न शृणोषि किं खगरुतान्याह्वानशङ्खध्वनिः
    नैव श्रोत्रपथं गतोऽस्ति गरुडाधीशालयाज्जागृहि।
ध्यानावस्थिततद्गतेन मनसा सङ्कीर्तयद्भिर्हरिं
    शब्दानुच्चरितान् महाजनगणैः श्रुत्वापि नोद्बुध्यसे ॥ 6 ॥

भ्रान्ते ! खञ्जनसङ्गजातनिनदान् त्वं कीचुकीचीत्यमून्
गोप्यः सुन्दरकेशपाशभरिता माङ्गल्यमालावृताः।
यन्मथ्नन्ति दधीह तेन जनितान् शब्दांश्च यत्केशवं
ब्रूमस्तद्भवती न किं निशमयत्युत्तिष्ठ बाले शुभे ॥ **7** ॥

दृष्ट्वा प्राच्यां प्रकाशं तदनु यदुवरैर्मुच्यमाना महिष्यः
धावन्त्येकत्र तुष्टाः तृणचरणधिया नैव वर्तामहेऽत्र।
इत्येवं बद्धकोपाः ज्वलदनलसमाः स्थापयित्वैव गोपीः
प्राप्ताः स्मस्त्वां हि नेतुं बकमुखशमनं कृष्णमुच्चैः स्तुवन्त्यः ॥ **8** ॥

पर्यङ्के बहुरत्नदीपभरिते धूपैस्तथा व्यापृते
निद्रासि ह्यबले कवाटयुगलं त्वं क्षिप्रमुद्घाटय।
मूका किं बधिरालसा तव सुता स्वापाभिचारं गता
किं वा कीर्तय मायिनं हरिमिमं क्षिप्रं त्वमुत्थापय ॥ **9** ॥

अस्माकं पटहप्रदेन तुलसीयुङ्मौलिना शार्ङ्गिणा
ध्वस्तो रावणसोदरः स विजितो निद्रापरीक्षाविधौ।
चिह्नं स्वीयपराजयस्य महतीं निद्रामदात् किं नु ते
येन त्वं स्वपिषीदृशं बहुविधं सम्बोध्यमाना मुहुः ॥ **10** ॥

सम्पन्नस्य च शत्रुनाशनविधौ दीक्षाजुषः पुत्रिके
वल्मीकाग्रफणाधरप्रविलसन्मध्ये मयूरीनिभे।
सख्यस्ते समुपागता जलधरच्छायं भजन्त्यो हरिं
नोत्तिष्ठस्यपि मूकभावसहिता किं मन्यसे निद्रया ॥ **11** ॥

बद्धैर्वत्सपरायणैः सुमहिषीवृन्दैः पयः क्षारणा -
दासिक्ताङ्गण भूमिसद्गृहपतेः गोपेश्वरस्य स्वसः।
गेहद्वारसमागतैः हिमजलासिक्तस्वशीर्षैः सखी -
वृन्दैः संस्तुतरावणारिविभवं श्रुत्वापि नोद्बुध्यसे ॥ **12** ॥

विष्णुं घोरबकास्यदारकममुं रक्षःशिरश्छेदिनं
गायन्त्यः प्रतिपेदिरे व्रतभुवं सर्वाश्च गोपाङ्गनाः।
शुक्रः प्रादुरभूद् बृहस्पतिरगादस्तं द्विजाश्चोत्थिताः
बाले त्वीदृशकाल एव शयिता स्नानं ह्यकृत्वा शुभे॥ **13**॥

गेहारामगवापिकाजलगतं रक्तोत्पलं पुष्पितं
भ्रान्ते सञ्कुचिताऽभवत्कुमुदिनी ध्मायन्ति शङ्खं जनाः।
श्वः प्रातः प्रथमोत्थिता ननु सखीरुद्बोधयिष्येऽह मि -
त्युक्तिः किं तव नैव लज्जयति तत्प्रोत्थाय कृष्णं भज॥ **14**॥

अद्यापि स्वपिषीह बालशुकिसख्यद्य प्रबुद्धास्म्यहं
जानेऽहं तव वाक्यकौशलमहं यूयं तथा द्रक्ष्यथ।
किं सर्वाः समुपागमन् ननु तथा सङ्ख्याय जानीहि तत्
त्वं तं मायिनमुग्रशत्रुशमनं कृष्णं सखायं स्मर॥ **15**॥

श्रीमद्गोपजनेशितुर्गृहपरित्रातस्तथोच्चध्वज -
प्रालम्बोज्ज्वलतोरणप्रगुणितद्वारस्थ दौवारिक।
कृष्णः प्रागवदद् व्रतोपकरणं दास्यामि युष्मभ्यमि -
त्याप्ताः सेवितुमेव तं मणिमयं तस्मात्कवाटं नुद॥ **16**॥

स्वामिन् दानपरायण प्रभुवर प्रोत्तिष्ठ नन्दप्रभो
स्वामिन्युत्तमवंशजे शुभगुणे निद्रां यशोदे त्यज।
व्याप्य व्योम पदत्रयेण तु जगन्मातः प्रबुध्यस्व हे
विष्णो त्वं बलभद्र कृष्णसहितश्चोत्तिष्ठ कृष्णप्रिय॥ **17**॥

नीले वासितचारुकेशनिचये हे नन्दगोपस्नुषे
कूजन्त्यत्र च कुक्कुटा अपि कुहूकण्ठा लतामण्टपे।
अस्मत्कीर्तितकृष्णनामविभवं भक्त्या स्वयं शृण्वती
भूषाशिञ्जितमञ्जुपाणिकमलेनोद्घाटयस्वार्गलम्॥ **18**॥

पर्यङ्के बहुदीपराजिलसिते कान्ताकुचाग्रस्थली -
विन्यस्तात्मभुजान्तराल भगवन् वाचं न दत्से हि नः।
देवि त्वं न किलेच्छसि स्वशयनात्कान्तं कदाप्युत्थितं
त्वं चेन्न क्षणविप्रयोगसहना तत्त्वं न तन्नो दया॥ 19॥

त्रिंशत्कोटिदिवौकसामपि पुरो गत्वा तदार्तिच्छिदा -
कारिन्नाश्रितवत्सलारिशमनोत्तिष्ठ स्वयं निर्मल।
नीले विद्रुमरक्तवर्णवदने कुम्भस्तनि त्वं हि नः
कृष्णं चान्यदपेक्षितं च करणं दत्वा व्रतं कारय॥ 20॥

आपूर्य प्रसृतान् घटान् बहुपयोधारा बहिर्मुञ्चतः
स्वामी धेनुगणस्य योऽतिमहतो गोपस्य तस्यात्मज।
दीनास्त्यक्तपराक्रमारिसदृशाः त्वत्पादपद्मान्तिकं
प्राप्ताः स्मः श्रितपालनोद्यत जगद्दीप प्रबुध्यस्व भोः॥ 21॥

नष्टाहङ्कृतिशत्रुसङ्घवदिहागत्य स्थितानामुप -
र्यस्माकं न पतेयुरब्ज रुचयः किं ते कटाक्षाः शनैः।
अक्षिभ्यामुदितार्कचन्द्रसदृशत्विड्भ्यां मनाक्चेद्भवा -
नस्मान् पश्यति नष्टपापनिचयाः स्याम प्रहृष्टा वयम्॥ 22॥

क्षोणीभृद्वरकन्दरोदरशयः सिंहः प्रबुद्धो यथा
दृष्ट्वोग्रं परिधूय केसरचयं चाञ्चेद्गभीरां गतिम्।
आगत्यैवमधिष्ठितः सुविहितं सिंहासनं यत्कृते
प्राप्ताः कार्यमिदं विचिन्त्य करुणामस्मासु सन्दर्शय॥ 23॥

लङ्काधीशदशाननादिशमन त्वद्विक्रमो वर्धतां
वत्साख्यारिविनाशिनस्तव जगन्मातुः प्रथेतां पदे।
तं गोवर्धनपर्वतं कृतवतश्छत्रं गुणास्ते जय -
न्त्वेतं त्वां शरणं गता वयमहो लब्धुं व्रतस्योचितम्॥ 24॥

कस्याश्चिज्जठराद्भवन्निशि तदैवासीः परस्याः सुतः
तस्यैवं परनाशिनो व्यरचयत् कंसोऽप्रियं ते बहु।
तत्सर्वं त्वयि निष्फलत्वमगमत् तस्मिन् भवत्यर्थितां
प्राप्ताः स्मः पटहादिकं बहुविधं दत्वा व्रतं कारय॥ **25**॥

शङ्खान् शुक्लतमान् निनादभरितान् दीपान् बहून् सुन्दरान्
किञ्चात्यद्भुतनादवादिपटहान् वेदप्रवक्तॄन् जनान्।
अत्युच्चध्वजमावितानमखिलं चान्यद्धरे श्रीपते
देहि त्वं वटपत्रतल्प जलदश्याम प्रभो सादरम्॥ **26**॥

हे शत्रुञ्जय गोपते प्रिय विभो स्तुत्वा वयं त्वां मुहुः
प्राप्येमान् पटहान् बहून् बहुमतिं लप्स्यामहे चोत्तमाम्।
वस्त्राण्यङ्गदकर्णपत्रकटकान् धृत्वा ततः सङ्गताः
स्वाद्वन्नं घृतदुग्धपूरभरितं भोक्ष्यामहे च त्वया॥ **27**॥

गोवृत्त्यैव हि जीवतामहरहः गोपालकानां कुले
येन प्रादुरभूस्त्वमेतदुचितं पुण्यं समृद्धं हि नः।
अस्माभिः प्रिय कृष्ण गोपतनयेत्याहूयमानोऽसकृत्
मन्युं मा कुरु चास्मदिष्टमखिलं सद्यः प्रयच्छ प्रभो॥ **28**॥

कृष्ण प्रातरिहागतैस्तव जनैरावेद्यमानं शृणु
प्राग्दत्तैरिह वाद्यचामरमुखैर्न स्याम तुष्टाः प्रभो।
किन्त्वल्पान् सहजानपोह्य विषयान् सांसारिकान् सर्वदा
कैङ्कर्यं करवाम तेऽङ्घ्रिकमले कुर्या दयां नस्तथा॥ **29**॥

गोप्यश्चन्द्रसमानचारुवदनाः संस्तुत्य दामोदरं
प्राप्ता यत्पटहादिकं कृतिमिमां गोदाख्यदेव्या कृताम्।
त्रिंशद् द्राविडपद्यगुम्भनमयीं ये वा पठन्त्यादरात्
पद्माकान्तदयामवाप्य भुवि ते नित्यं सुखं प्राप्नुयुः॥ **30**॥

सम्प्रदायविदामत्र वक्तव्यं बहु शिष्यते।
विशिष्टभावविस्पष्टज्ञानहेतुरियं कृतिः॥

श्रीवीरराघवार्याणां उत्तमूर्चक्रवर्तिनाम्।
सर्वशास्त्रप्रवीणानामन्तेवासी ह्ययं जनः॥

वरदार्यगुरोः सूनुः वात्स्यः श्रीरामदेशिकः।
व्यतानीत् श्लोकरूपेण गोदादेव्याः कृतिं शुभाम्॥

॥ श्री तिरुप्पावैपद्यानां संस्कृतश्लोकाः समाप्ताः॥